

การพัฒนาผู้เรียน ด้วยนวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ
“พวงมาลัยहरษา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง” ของโรงเรียนวัดหงส์รัตนาราม
Development of Learners through Buddhist School Innovation
“Phuang Malai Hansa: The Threefold Training for Transformation”
of Wathongrattanaram School

Received: April 29, 2026

Revised: June 12, 2026

Accepted: June 30, 2026

พัชรินทร์ เบญจมาพรชัย*

Patcharin Benchamapornchai

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวิเคราะห์บริบทของโรงเรียนวัดหงส์รัตนาราม เป็นแนวทางการพัฒนานวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ 2) พัฒนาคู่มือการพัฒนาผู้เรียน ด้วยนวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ “พวงมาลัยहरษา ไตรสิกขา สร้างการเปลี่ยนแปลง” ของโรงเรียนวัดหงส์รัตนาราม 3) ประเมินผลการใช้คู่มือการพัฒนาผู้เรียนด้วยนวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ “พวงมาลัยहरษา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง” ของโรงเรียนวัดหงส์รัตนาราม โดยวิธีการวิจัยและพัฒนา (R&D Research) ระยะที่ 1-2 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย แผนพัฒนาการศึกษา และรายงานการประชุมต่าง ๆ ระหว่างปีการศึกษา 2566 – 2568 นักวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียน ศึกษานิเทศก์ ครูภูมิปัญญาไทย โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 5 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกการศึกษาวเคราะห์บริบทของโรงเรียน แบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือการพัฒนาผู้เรียน ด้วยนวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ ส่วนระยะที่ 3 ประชากร คือ ผู้เรียนโรงเรียนวัดหงส์รัตนาราม จำนวน 157 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินพฤติกรรมผู้เรียน ระหว่าง - หลังการประดิษฐ์พวงมาลัย ตามหลักไตรสิกขา โดยใช้เกณฑ์การประเมิน 80/80 แบบประเมินพฤติกรรมผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาในชีวิตประจำวัน (ก่อน ระหว่าง และหลังการจัดกิจกรรมการประดิษฐ์พวงมาลัย) ทั้งนี้การประเมินความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม ประชากร คือ ผู้บริหาร คณะครู ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้เรียน จำนวน 301 คน กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มแบบชั้นภูมิ จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการวิจัย พบว่า

*ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ, โรงเรียนวัดหงส์รัตนาราม, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

Senior Professional Level Director, Wathongrattanaram School, Bangkok Primary Educational Service Area Office.

1) โรงเรียนตั้งอยู่ภายในพื้นที่ของวัดหงส์รัตนาราม ราชวรวิหาร เหมาะสมต่อการส่งเสริมคุณธรรม และบูรณาการการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง โดยเชื่อมโยงหลักไตรสิกขาผ่านการประดิษฐ์พวงมาลัย เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนจากภายในอย่างยั่งยืน ได้แก่ ศีล การปฏิบัติตามกติกาของห้องเรียน สมาธิ ความพยายาม ในการทำงานจนสำเร็จ ปัญหาจากการวางแผน อธิบายผลงาน และการสะท้อนคุณค่า

2) พัฒนาคู่มือการพัฒนาผู้เรียน ด้วยนวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ “พวงมาลัยहरषा ไตรสิกขาสร้าง การเปลี่ยนแปลง” ของโรงเรียนวัดหงส์รัตนาราม เสร็จสมบูรณ์ โดยมีผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือฯ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวม 4.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.61

3) การประเมินการใช้คู่มือการพัฒนาผู้เรียนด้วยนวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ “พวงมาลัยहरषา ไตรสิกขา สร้างการเปลี่ยนแปลง” ของโรงเรียนวัดหงส์รัตนาราม พบว่า 1) ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยระหว่าง/หลังการเข้าร่วม กิจกรรมประดิษฐ์พวงมาลัย ตามหลักไตรสิกขาของผู้เรียน ที่ประเมินโดยครูภูมิปัญญาไทย มีค่า 85.09/93.85 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 2) ผู้เรียนมีการดำเนินชีวิตตามหลักไตรสิกขาในชีวิตประจำวัน โดยมีคะแนน พัฒนาการก่อน และหลังเรียน เพิ่มขึ้น 39.08 คิดเป็นร้อยละ 88.24 ของคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์ 3) ผู้บริหาร คณะครู บุคลากร ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เรียน มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.67 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.30

คำสำคัญ: นวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ; พวงมาลัยहरषา; ไตรสิกขา

Abstract

This research aimed to: (1) analyze the context of Wathongattanaram School as a guideline for developing a Buddhist-oriented school innovation; (2) develop a student development manual based on the Buddhist-oriented school innovation entitled “Phuang Malai Hansa: Trisikkha for Transformation” at Wathongattanaram School; and (3) evaluate the implementation of the student development manual based on the aforementioned innovation. The study employed a Research and Development (R&D) methodology. In Phases 1 and 2, the sample consisted of educational development plans, meeting reports from the academic years 2023–2025, and nine purposively selected experts, including scholars, school administrators, educational supervisors, and Thai wisdom teachers. The research instruments included a school context analysis record form and an appropriateness assessment form for the student development manual. In Phase 3, the population comprised 157 students of Wathongattanaram School. Data collection instruments included behavioral assessment forms administered during and after the garland-making activities based on the Trisikkha principles, using the 80/80 effectiveness criterion, and a behavioral assessment form

measuring students' application of Trisikkha principles in daily life before, during, and after participation in the activities. For the satisfaction assessment, the population consisted of 302 administrators, teachers, parents, community members, and students. A stratified random sample of 100 participants was selected. The instrument used was a satisfaction questionnaire. Data were analyzed using content analysis, frequency, percentage, mean, and standard deviation. The research findings revealed that:

1) Wathongattanaram School is located within the premises of Wathongattanaram Ratchaworawihan, providing a suitable environment for moral development and experiential learning integration. The innovation connected the principles of Trisikkha through garland-making activities, fostering sustainable internal behavioral transformation among students in terms of morality (Sila), adherence to classroom rules; concentration (Samadhi), perseverance in completing tasks; and wisdom (Panna), demonstrated through planning, presenting work, and reflecting on values.

2) The student development manual based on the Buddhist-oriented school innovation, "Phuang Malai Hansa: Trisikkha for Transformation," was successfully developed. The appropriateness evaluation indicated the highest level of suitability, with an overall mean score of 4.60 and a standard deviation of 0.61.

3) The evaluation of the manual implementation showed that: (1) the average percentage scores during and after participation in the garland-making activities, assessed by Thai wisdom teachers, were 85.09 and 93.85, respectively, exceeding the established criterion of 80/80; (2) students demonstrated improved application of Trisikkha principles in their daily lives, with a developmental score increase of 39.08, representing 88.24% relative gain; and (3) administrators, teachers, personnel, parents, community members, and students expressed satisfaction with the activities at the highest level, with a mean score of 4.67 and a standard deviation of 0.30.

Keywords: Buddhist-Oriented School Innovation; Phuang Malai Hansa; Trisikkha

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 การจัดการศึกษามุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ควบคู่กับคุณธรรม จริยธรรม และสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะสมรรถนะด้านการคิด การจัดการตนเอง และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่กำหนดให้การจัดการศึกษามุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

อย่างไรก็ตาม สภาพปัจจุบันพบว่าผู้เรียนจำนวนไม่น้อยกำลังเผชิญปัญหาด้านพฤติกรรม คุณธรรม และการกำกับตนเอง อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี โดยเฉพาะการใช้สื่อดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้เรียนขาดสมาธิในการเรียนรู้ ขาดความอดทนในการทำงาน และมีแนวโน้มพึ่งพาข้อมูลสำเร็จรูปมากกว่าการคิดวิเคราะห์ด้วยตนเอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

จากการติดตามพฤติกรรมผู้เรียนและการดำเนินงานของโรงเรียนวัดหงส์รัตนาราม ในปีการศึกษา 2566 พบว่า ผู้เรียนบางส่วนยังมีปัญหาด้านวินัย ความรับผิดชอบ และความมุ่งมั่นในการทำงาน เช่น การไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียน การส่งงานไม่ตรงเวลา การขาดความอดทนต่อการทำงานที่ต้องใช้เวลาและความละเอียดรอบคอบ รวมทั้งขาดความสามารถในการคิดวิเคราะห์และเชื่อมโยงความรู้สู่การปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) เมื่อพิจารณาตามหลักไตรสิกขา ซึ่งเป็นหลักการพัฒนามนุษย์ในพระพุทธศาสนา พบว่า ปัญหาดังกล่าวเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาด้านศีล สมาธิ และปัญญา กล่าวคือ ด้านศีล ผู้เรียนยังต้องได้รับการส่งเสริมเรื่องวินัย ความรับผิดชอบ และการปฏิบัติตนตามกฎระเบียบ ด้านสมาธิ ผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนด้านความตั้งใจ ความเพียร และการควบคุมตนเอง ส่วนด้านปัญญา ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2562)

โรงเรียนวัดหงส์รัตนารามเป็นโรงเรียนวิสุทธิพุทธที่ดำเนินงานตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนผ่านการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เข้ากับกระบวนการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทั้งด้านความรู้ คุณธรรม และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) จากการศึกษาบริบทของสถานศึกษา พบว่าโรงเรียนตั้งอยู่ภายในวัดหงส์รัตนาราม ราชวรวิหาร ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม ศาสนา และภูมิปัญญาไทย สามารถนำมาใช้เป็นฐานในการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) ด้วยเหตุนี้ โรงเรียนจึงได้พัฒนานวัตกรรมโรงเรียนวิสุทธิพุทธ “พวงมาลัยहरษา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง” ขึ้น โดยใช้กิจกรรมการประดิษฐ์พวงมาลัยเป็นสื่อในการพัฒนาผู้เรียน เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยความประณีต ความรับผิดชอบ ความอดทน สมาธิ และการคิดวางแผน ซึ่งสอดคล้องกับหลักไตรสิกขาอย่างเป็นรูปธรรม นวัตกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) ของ Dewey (1938) ที่เชื่อว่าการเรียนรู้ที่แท้จริงเกิดจาก

การลงมือปฏิบัติและการเผชิญประสบการณ์ด้วยตนเอง รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) ของ Kolb (1984) ที่อธิบายว่าการเรียนรู้เกิดจากวงจรของประสบการณ์ การสะท้อนคิด การสร้างองค์ความรู้ และการนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดหลักสูตรแบบบันไดวน (Spiral Curriculum) ของ Bruner (1960) ที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้และทักษะอย่างต่อเนื่องจากประสบการณ์เดิมสู่ความรู้ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาผู้เรียนด้วยนวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ “พวงมาลัยธรรมา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง” เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านศีล สมาธิ และปัญญา ผ่านการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง และสามารถนำหลักไตรสิกขาไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์บริบทของโรงเรียนวัดหงส์รัตนาราม เป็นแนวทางการพัฒนานวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ
2. เพื่อพัฒนาคู่มือการพัฒนาผู้เรียน ด้วยนวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ “พวงมาลัยธรรมา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง” ของโรงเรียนวัดหงส์รัตนาราม
3. เพื่อประเมินผลการใช้คู่มือการพัฒนาผู้เรียน ด้วยนวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ “พวงมาลัยธรรมา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง” ของโรงเรียนวัดหงส์รัตนาราม

การทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า การพัฒนานวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ “พวงมาลัยธรรมา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง” มีพื้นฐานสำคัญจากการบูรณาการแนวคิดทางพระพุทธศาสนา แนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ และแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งการเรียนรู้ท้องถิ่นเป็นฐาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้านทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และสติปัญญา (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2561; มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2562)

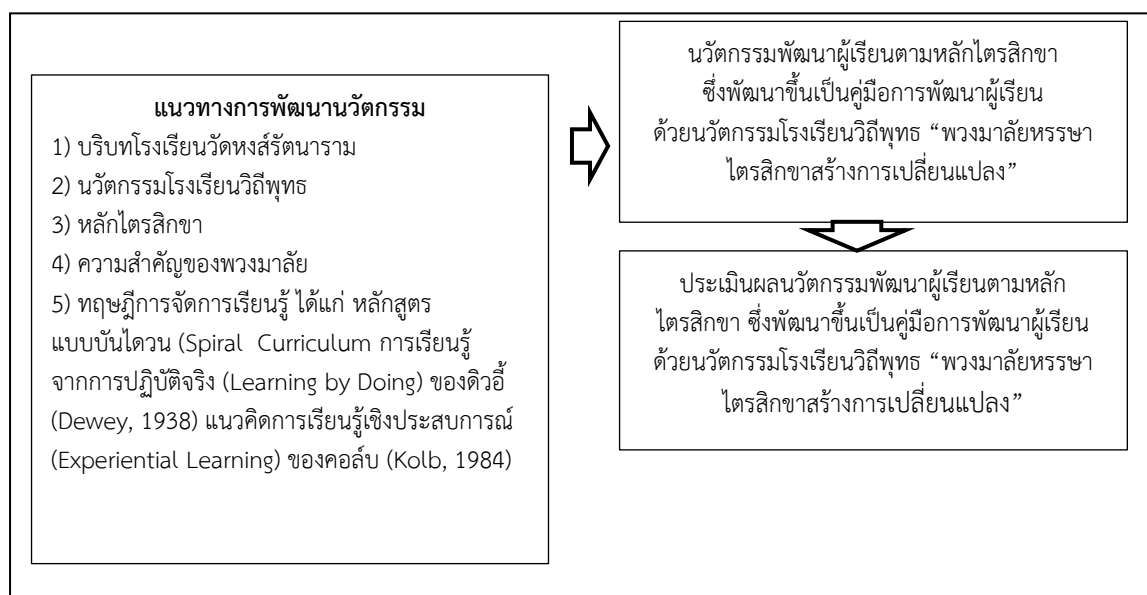
แนวคิดหลักที่นำมาใช้ในการวิจัย คือ หลักไตรสิกขา ประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนามนุษย์อย่างเป็นองค์รวม โดยศีลมุ่งพัฒนาพฤติกรรมและวินัยในการดำเนินชีวิต สมาธิมุ่งพัฒนาจิตใจให้มีความมั่นคงและจดจ่อต่อการเรียนรู้ และปัญญามุ่งพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล อันเป็นพื้นฐานของการพัฒนาคุณลักษณะและสมรรถนะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2562; มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2562)

นอกจากนี้ ยังนำแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) ของดิวอี้ (Dewey, 1938) และแนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) ของคอล์บ (Kolb, 1984) มาใช้ในการออกแบบกิจกรรมพวงมาลัยธรรมา เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ฝึกทักษะการวางแผน การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการสะท้อนผลการเรียนรู้ของตนเอง ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้อย่างมี

ความหมายและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ อีกทั้งยังประยุกต์ใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งการเรียนรู้ท้องถิ่นเป็นฐาน (Local-Based Learning) ซึ่งมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากบริบทจริงของชุมชน โดยอาศัยทรัพยากร ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) ในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้วัดหงส์รัตนาราม ราชวรวิหาร เป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญในการเชื่อมโยงองค์ความรู้ คุณธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่น และสามารถนำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงใช้หลักไตรสิกขาเป็นกรอบแนวคิดหลัก ใช้กิจกรรมประดิษฐ์พวงมาลัยเป็นเครื่องมือในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ และใช้วัดหงส์รัตนาราม ราชวรวิหาร เป็นฐานการเรียนรู้ในการเชื่อมโยงความรู้สู่การปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564; สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2561)

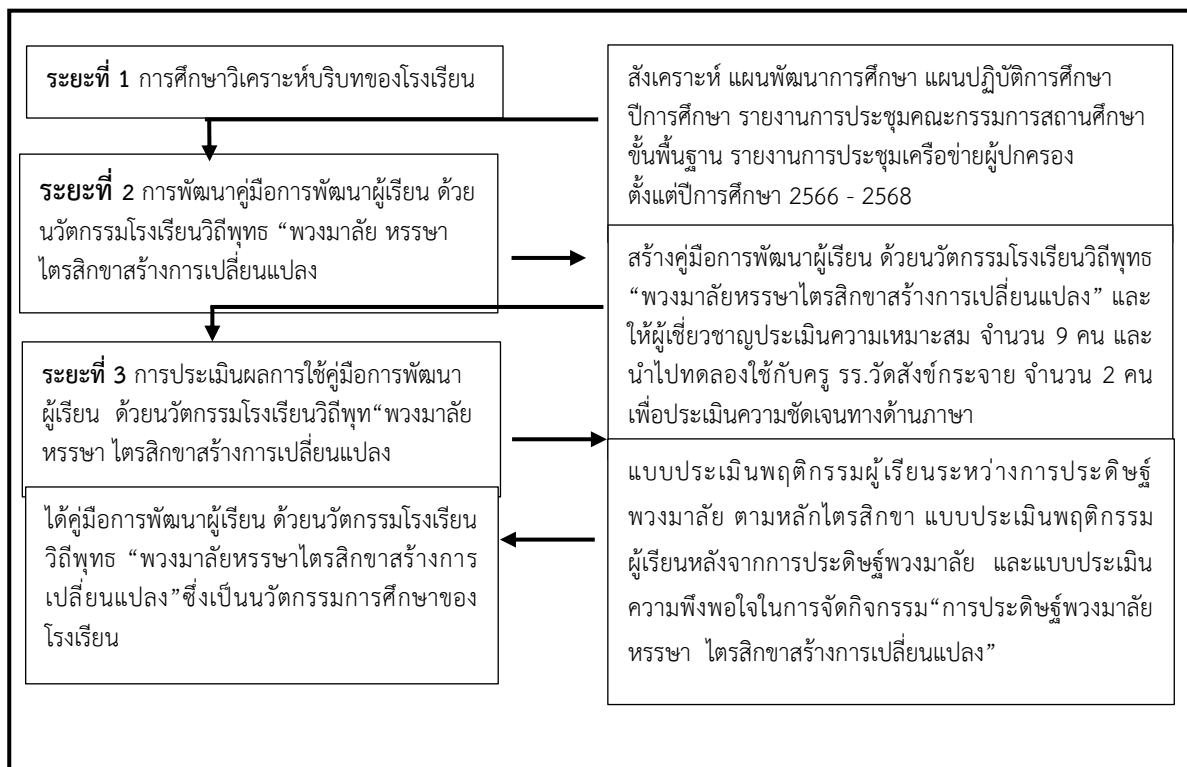
กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาผู้เรียน ด้วยนวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ “พวงมาลัยหรรษา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง” ของโรงเรียนวัดหงส์รัตนาราม เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

การวิจัยดังกล่าว แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์บริบทของโรงเรียนวัดหงส์รัตนาราม เป็นแนวทางการพัฒนา นวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ

1. แหล่งข้อมูล

แผนพัฒนาการศึกษา ปีการศึกษา 2564 - 2567 และแผนพัฒนาการศึกษา ปีการศึกษา 2568 - 2570 แผนปฏิบัติการศึกษา ปีการศึกษา 2566 - 2568 รายงานการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รายงานการประชุมเครือข่ายผู้ปกครอง รายงานการประชุมผู้ปกครอง รายงานการประชุมครูและบุคลากรทางการศึกษา ตั้งแต่ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 - 2568 ที่มีเนื้อหาสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียน ในด้านต่าง ๆ โดยใช้บริบทของโรงเรียนเป็นฐานในการเรียนรู้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบบันทึกการศึกษาวิเคราะห์บริบทของโรงเรียน ใช้เป็นแนวทางการพัฒนานวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ โดยผู้วิจัยทำความเข้าใจเนื้อหาสาระที่จะนำมาวิเคราะห์อย่างละเอียด และบันทึกด้วยตนเอง

3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การวิจัยระยะที่ 1 ผู้วิจัยใช้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์บริบทของโรงเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

3.1 กำหนดจุดมุ่งหมายของเครื่องมือว่าต้องการสร้างขึ้น เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้านการศึกษา และวิเคราะห์บริบทของโรงเรียน

3.2 นำร่างแบบศึกษาวิเคราะห์บริบทของโรงเรียน เสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ชัดเจนและความเหมาะสมของเครื่องมือ การใช้ภาษาและรูปแบบการพิมพ์

3.3 นำร่างแบบศึกษาวิเคราะห์บริบทของโรงเรียน มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

3.4 จัดพิมพ์แบบศึกษาวิเคราะห์บริบทโรงเรียนฉบับสมบูรณ์ นำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาแผนพัฒนาการศึกษา แผนปฏิบัติการศึกษา รายงานการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รายงานการประชุมเครือข่ายผู้ปกครอง รายงานการประชุมผู้ปกครอง รายงานการประชุมครูและบุคลากรทางการศึกษา ตั้งแต่ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 - 2568 ที่มีเนื้อหาสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความต้องการในการพัฒนานักเรียนในด้านต่าง ๆ โดยใช้บริบทของโรงเรียนเป็นฐานในการเรียนรู้ เพื่อทำความเข้าใจเนื้อหาสาระที่จะนำมาวิเคราะห์อย่างละเอียด และบันทึกลงในแบบศึกษาวิเคราะห์บริบทของโรงเรียน พร้อมทั้งสรุปประเด็น ให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาให้ได้ ประเด็นที่ครบถ้วน และนำไปใช้เป็นแม่แบบในการสร้างคู่มือ ฯ ให้มีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และแนวทางการพัฒนาโรงเรียนตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยนำแบบศึกษาวิเคราะห์บริบทของโรงเรียนมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis)

การวิจัยระยะที่ 2 การพัฒนาคู่มือการพัฒนาผู้เรียน ด้วยนวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ “พวงมาลัยहरषा ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง”ของโรงเรียนวัดหงส์รัตนาราม

1. กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย นักวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียนที่ดำเนินโครงการวิถีพุทธ ศึกษาพิเศษ ครูที่รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ครูภูมิปัญญาไทย จำนวน 5 ท่าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ คู่มือการพัฒนาผู้เรียน ด้วยนวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ “พวงมาลัยหรรษา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง”

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือการพัฒนาผู้เรียน ด้วยนวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ “พวงมาลัยหรรษา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง”

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ คู่มือการพัฒนาผู้เรียน ด้วยนวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ “พวงมาลัยหรรษา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง” ผู้วิจัยพัฒนาด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอน ดังนี้

3.1.1 ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์บริบทของโรงเรียนวัดหงส์รัตนาราม และบันทึกแบบศึกษา วิเคราะห์บริบทของโรงเรียน รวมทั้งสรุปประเด็นสำคัญ ด้วยตนเอง รวมทั้งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความคิดเห็นที่มีต่อเนื้อหาการวิเคราะห์ โดยมีผลการพิจารณาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเมื่อนำไปหาค่า (IOC: Index of item objective congruency) พบว่า มีค่ามากกว่า 0.6

3.1.2 นำผลการวิเคราะห์บริบทไปใช้เป็นแม่บทของการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้วยนวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ แนวทางการจัดกิจกรรมการประดิษฐ์ “พวงมาลัยหรรษา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง” และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผู้เรียน ทั้ง 4 ฉบับ

1) แนวทางการจัดกิจกรรมการประดิษฐ์ “พวงมาลัยหรรษา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง” โดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ โรงเรียนวิถีพุทธ นวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ ความสำคัญของพวงมาลัย พัฒนาการตามหลักสูตรแบบบันไดวน (Spiral Curriculum ทฤษฎีการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) ของดิวอี้ (Dewey, 1938) และแนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) ของคอล์บ (Kolb, 1984) การประดิษฐ์พวงมาลัยในแต่ละแบบ เพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งในการจัดทำคู่มือการพัฒนาผู้เรียน ด้วยนวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ “พวงมาลัยหรรษา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง”

2) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินทั้ง 4 ฉบับ ได้แก่ แบบประเมินพฤติกรรมผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาในชีวิตประจำวัน (ก่อน ระหว่าง และหลังการจัดกิจกรรมการประดิษฐ์พวงมาลัย) ประเมินโดยครูประจำชั้น แบบประเมินพฤติกรรมผู้เรียนระหว่างการผลิตพวงมาลัย ตามหลักไตรสิกขา ประเมินโดยครูภูมิปัญญาไทย แบบประเมินพฤติกรรมผู้เรียนหลังจากการผลิตพวงมาลัย ประเมินโดยครูภูมิปัญญาไทย และแบบประเมินความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม “การประดิษฐ์พวงมาลัยหรรษา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง” ประเมินโดยผู้บริหาร ครูและบุคลากร ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เรียน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบประเมินผู้เรียน เขียนนิยามของหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ตามพฤติกรรมการศึกษาในรูปนิยามเชิงปฏิบัติการ โดยการรวบรวมความหมาย นิยาม และพฤติกรรมตามแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธ กำหนดผังการสร้างแบบประเมินทั้ง 3 ฉบับ เพื่อแสดงน้ำหนักของหลักไตรสิกขาที่ต้องการจะวัดลงในตารางวิเคราะห์โครงสร้างของแบบประเมินดังกล่าว และสร้างแบบประเมินทั้ง 4 ฉบับ ให้สอดคล้องกับหลักไตรสิกขา

ที่กำหนดในตารางการวิเคราะห์โครงสร้าง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการจัดทำคู่มือการพัฒนาผู้เรียน ด้วยนวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ “พวงมาลัยहरา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง”

3.1.3 นำแนวทางการจัดกิจกรรมการประดิษฐ์ “พวงมาลัยहरา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง” และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผู้เรียน ทั้ง 4 ฉบับ จัดทำร่างคู่มือการพัฒนาผู้เรียน ด้วยนวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ “พวงมาลัยहरา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง” เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิกุล เอกวรังกูร อาจารย์ประจำภาควิชาวิธีวิทยาการวิจัย และประเมินผล คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ นายนพนันท์ อรุณมิ่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดประยูรวงศาวาส และนางสาวกริมา ชนกพัฒนกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสังกระจาย (แจ่มวิชาสอน) นางโชติกา แสงอำพันธ์ ครูภูมิปัญญา และนางภาลภา ปาติยะประภา ครูภูมิปัญญา เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของคู่มือ การพัฒนาผู้เรียนด้วยนวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ “พวงมาลัยहरา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง” โดยถ้าผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าเหมาะสม กำหนดค่าคะแนนเป็น + 1 ไม่น่าใจ กำหนดค่าคะแนนเป็น 0 และไม่เหมาะสม กำหนดค่าคะแนนเป็น -1 ผลการพิจารณาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เมื่อนำไปหาค่า (IOC: Index of item objective congruency) พบว่า มีค่ามากกว่า 0.6 ทุกประเด็น และหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83, 0.87, 0.80, 0.85 ได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้ค่าความเหมาะสมของการพัฒนาคู่มือ ๑ ที่ประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวม 4.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.61 ซึ่งถือว่าคู่มือ ๑ ดังกล่าว เป็นนวัตกรรมที่นำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธได้

3.1.4 นำไปทดลองใช้กับคุณครูโรงเรียนวัดสังกระจาย (แจ่มวิชาสอน) ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่ดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ จำนวน 2 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความชัดเจน ของคู่มือ ๑ ผลการทดลองใช้พบว่า ครูที่รับผิดชอบโครงการ ๑ มีความเข้าใจในคู่มือ ๑ และข้อประเมินเป็นอย่างดี สามารถตอบได้ตรงประเด็น และนักเรียนสามารถปฏิบัติตามกิจกรรมการประดิษฐ์พวงมาลัยได้ จึงได้นำไปจัดทำเป็นคู่มือการประดิษฐ์พวงมาลัยहरา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลงและแบบประเมินฉบับสมบูรณ์

3.1.5 จัดพิมพ์คู่มือการพัฒนาผู้เรียน ด้วยนวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ “พวงมาลัยहरา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง”

3.2 แบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือการพัฒนาผู้เรียน ด้วยนวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ “พวงมาลัยहरา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง”

3.2.1 กำหนดจุดมุ่งหมายของเครื่องมือว่าต้องการสร้างขึ้น เพื่อตรวจสอบว่าคู่มือ ๑ ทั้ง 2 ส่วนที่สร้างนั้น มีความเหมาะสม สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียน ด้วยนวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ “พวงมาลัยहरา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง” หรือไม่อย่างไร

3.2.2 กำหนดลักษณะของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้กำหนดแบบประเมินความเหมาะสม ของคู่มือ ๑ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ แนวทางการจัดกิจกรรมการประดิษฐ์ “พวงมาลัยहररा ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลผู้เรียน

3.2.3 จัดทำร่างแบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือการพัฒนาผู้เรียน ด้วยนวัตกรรม โรงเรียนวิถีพุทธ “พวงมาลัยहररा ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง”

3.2.4 ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำเสนอ ต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้แก่ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิกุล เอกวรังกูร อาจารย์ประจำภาควิชา วิธีวิทยาการวิจัยและประเมินผล คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ นายพนันท์ อธิมิ่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดประยูรวงศาวาส และนางสาวกริมา ชนกพัฒนกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสังกระจาย (แจ่มวิสาสอน) และนำผลการพิจารณาไปหาค่า (IOC: Index of item objective congruency) พบว่า มีค่ามากกว่า 0.6 ทุกประเด็น หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87 และปรับปรุงแก้ไขตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

3.2.5 จัดทำร่างแบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือการพัฒนาผู้เรียน ด้วยนวัตกรรม โรงเรียนวิถีพุทธ “พวงมาลัยहररा ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง” ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวม ข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยระยะที่ 2 ผู้วิจัยได้พัฒนาคู่มือการพัฒนาผู้เรียน ด้วยนวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ “พวงมาลัย हररा ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง” โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของ คู่มือ ๑ โดยผู้วิจัยดำเนินการ ประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง นำข้อมูลที่ได้มาพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูล การประเมินความเหมาะสมของคู่มือ ๑ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) มีเกณฑ์การตัดสินความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 3.50 ขึ้นไป และข้อเสนอแนะ ใช้จัดหมวดหมู่ และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

5.2 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การวิจัยระยะที่ 3 การประเมินผลการใช้คู่มือการจัดกิจกรรมการประดิษฐ์ “พวงมาลัยหรรษา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง”

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร

1.1) ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนวัดหงส์รัตนาราม ปีการศึกษา 2568 จำนวน 157 คน

1.2) ผู้บริหาร คณะครู บุคลากร ผู้ปกครอง และผู้เรียน จำนวน 301 คน สำหรับการประเมินความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมพวงมาลัยหรรษาไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง

2) กลุ่มตัวอย่าง

2.1) ผู้บริหาร คณะครู บุคลากร ผู้ปกครอง และผู้เรียน ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ และใช้เกณฑ์ หรือการประมาณจากจำนวนประชากรหลักร้อยละ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยใช้ คือ 30% ของประชากรทั้งหมด (บุญชม ศรีสะอาด, 2535) คิดเป็นจำนวน 100 คน ของจำนวนประชากรทั้งหมด ในการประเมินความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมพวงมาลัยหรรษาไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย คือ คู่มือการพัฒนาผู้เรียน ด้วยนวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ “พวงมาลัยหรรษา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง”

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินพฤติกรรมผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาโดยครูประจำชั้น แบบประเมินพฤติกรรมผู้เรียนระหว่างการประชุมพวงมาลัย ตามหลักไตรสิกขา แบบประเมินพฤติกรรมผู้เรียนหลังจากการประชุมพวงมาลัย แบบประเมินความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม “การประดิษฐ์พวงมาลัยหรรษา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง”

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือของแบบประเมินทั้ง 4 ฉบับ ได้แก่ แบบประเมินพฤติกรรมผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาในชีวิตประจำวัน (ก่อน ระหว่าง และหลังการจัดกิจกรรมการประดิษฐ์พวงมาลัย) ประเมินโดยครูประจำชั้น แบบประเมินพฤติกรรมผู้เรียนระหว่างการประชุมพวงมาลัย ตามหลักไตรสิกขา แบบประเมินพฤติกรรมผู้เรียนหลังจากการประชุมพวงมาลัย และแบบประเมินความพึงพอใจในการจัดกิจกรรม “การประดิษฐ์พวงมาลัยหรรษา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง” ซึ่งอยู่ในส่วนที่ 2 ของคู่มือ ฯ ได้กล่าวถึงพร้อมการสร้างและหาคุณภาพคู่มือการพัฒนาผู้เรียน ด้วยนวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ “พวงมาลัยหรรษาไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง” เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ครูประจำชั้นประเมินพฤติกรรมผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา ของผู้เรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 157 คน (ไม่รวมการศึกษาพิเศษ จำนวน 34 คน จากแบบประเมินพฤติกรรมผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา ในชีวิตประจำวัน ก่อนการจัดกิจกรรมการตามคู่มือ (สัปดาห์ที่ 1) ระหว่างการจัดกิจกรรม (สัปดาห์ที่ 8) และการประเมินหลังการทำกิจกรรมตามคู่มือ (สัปดาห์ที่ 16)

4.2 สร้างความรู้ความเข้าใจกับผู้ปกครองในการจัดกิจกรรม พวงมาลัยहरषा ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง โดยใช้สื่อ AI เรื่อง ชวนมารู้ “พวงมาลัยहरषา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง” ในการประชุมผู้ปกครอง เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ในการพัฒนาหลักไตรสิกขาให้กับผู้เรียนผ่านกิจกรรมประดิษฐ์พวงมาลัย เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่ผู้เรียนจะสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้

4.3 ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ดำเนินการจัดกิจกรรมตามคู่มือการจัดกิจกรรมการประดิษฐ์พวงมาลัยहरषา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ระหว่างการทำกิจกรรมการประดิษฐ์พวงมาลัยहरषา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง นั้น ครูผู้สอนภูมิปัญญาไทย ใช้แบบประเมินพฤติกรรมผู้เรียนการประดิษฐ์พวงมาลัยตามหลักไตรสิกขา ระหว่างเรียนและหลังเรียน ในสัปดาห์ที่ 4 ที่ 8 ที่ 12 และที่ 16 เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาผู้เรียนจากการจัดกิจกรรมการประดิษฐ์พวงมาลัย

4.4 ผู้บริหาร คณะครู บุคลากร ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้เรียน ทำแบบประเมินความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการประดิษฐ์พวงมาลัยहरषา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง” จำนวน 100 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) มีเกณฑ์การตัดสินตามระดับ และการจัดกลุ่มเพื่อวิเคราะห์เนื้อหา

5.2 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

1. การศึกษาและวิเคราะห์บริบทของโรงเรียนวัดหงส์รัตนาราม พบว่า โรงเรียนตั้งอยู่ภายในพื้นที่ของวัด ถือเป็นแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมและจริยธรรม เป็นพื้นที่เหมาะสมต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุลทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรม และบูรณาการกระบวนการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง จึงเหมาะกับการจัดกิจกรรม “พวงมาลัยहरषา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง” เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกสมาธิ ความพยายาม ความอดทนในการทำงานจนสำเร็จผ่านกระบวนการประดิษฐ์พวงมาลัย ฝึกปัญญา ผ่านการวางแผนและการอธิบายผลงาน การสะท้อนคุณค่า ฝึกศีล ผ่านการปฏิบัติตามกติกาของห้องเรียน ตลอดจนการเชื่อมโยงการทำพวงมาลัยกับหลักไตรสิกขา โดยที่กิจกรรมนี้เป็นการเรียนรู้โดย “การลงมือทำ” เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนจากภายในอย่างยั่งยืน

2. การพัฒนาคู่มือการพัฒนาผู้เรียน ด้วยนวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ “พวงมาลัยहरषा ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง” ของโรงเรียนวัดหงส์รัตนาราม สรุปได้ว่า

2.1 ผลการพัฒนาคู่มือฯ ได้คู่มือที่ประกอบด้วย

1) แนวทางการจัดกิจกรรมการประดิษฐ์ พวงมาลัยในแต่ละระดับชั้น ได้แก่ อ.1 พวงมาลัยคล้องคอ อ.2 พวงมาลัยข้อมือ อ.3 พวงมาลัยคล้องมือ ป.1 พวงมาลัยเกลียวดอกกรัก ป.2 พวงมาลัยดอกกรักวง ป.3 พวงมาลัยดอกกรักวงที่มีรัดข้อ ป.4 พวงมาลัยผ้าขาวม้า ป.5 พวงมาลัยลูกปัดดอกไม้ ป.6 พวงมาลัยลูกปัดดอกไม้ที่มีโบว์

2) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผู้เรียน ได้แก่ 1) แบบประเมินพฤติกรรมผู้เรียนระหว่างการผลิตพวงมาลัย ตามหลักไตรสิกขา 2) แบบประเมินพฤติกรรมผู้เรียนหลังการผลิตพวงมาลัยตามหลักไตรสิกขา 3) แบบประเมินพฤติกรรมผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา ในชีวิตประจำวัน (ก่อน ระหว่าง และ หลังการจัดกิจกรรม) 4) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้บริหาร คณะครู ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เรียน ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการประดิษฐ์ “พวงมาลัยहरषา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง”

2.2 ผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือฯ

ตารางที่ 1 การประเมินความเหมาะสมของคู่มือการพัฒนาผู้เรียน ด้วยนวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ “พวงมาลัยहरषา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง”

ที่	รายการประเมิน	คะแนนเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
1	เนื้อหาของคู่มือมีความสอดคล้องกับหลักไตรสิกขา	4.67	0.47	มากที่สุด
2	เนื้อหามีความถูกต้อง ครบถ้วน และเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย	4.56	0.50	มากที่สุด
3	โครงสร้างของคู่มือ มีความเป็นระบบ เข้าใจง่าย	4.56	0.50	มากที่สุด
4	ขั้นตอนการผลิตพวงมาลัย มีความชัดเจน สามารถปฏิบัติได้จริง	4.56	0.50	มากที่สุด
5	กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม ตามแนวคิดวิถีพุทธได้อย่างเหมาะสม	4.56	0.50	มากที่สุด
6	กิจกรรมในคู่มือช่วยพัฒนาทักษะการคิดและการปฏิบัติของผู้เรียน	4.44	0.50	มาก
7	สื่อ / ภาพประกอบ มีความเหมาะสม และช่วยให้เข้าใจง่าย	4.67	0.47	มากที่สุด
8	ภาษาที่ใช้ในคู่มือมีความชัดเจน เหมาะสมกับระดับผู้เรียน	4.33	0.47	มาก
9	คู่มือสามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้จริงในสถานศึกษา	4.78	0.48	มากที่สุด
10	คู่มือโดยรวมมีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนได้	4.89	0.31	มากที่สุด
รวม		4.60	0.61	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 คู่มือการพัฒนาผู้เรียน ด้วยนวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ “พวงมาลัยहरषา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง” ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวม 4.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.61 ซึ่งถือว่าคู่มือ ฯ ดังกล่าว เป็นนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธได้

3. ผลการประเมินการใช้คู่มือการพัฒนาผู้เรียนด้วยนวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ “พวงมาลัยहरखा ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง” ของโรงเรียนวัดหงส์รัตนาราม สรุปได้ว่า

3.1 ผลการประเมินพฤติกรรมผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา โดยใช้กิจกรรมการประดิษฐ์พวงมาลัย มีค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 4 ครั้ง และหลังประดิษฐ์พวงมาลัย ตามหลักไตรสิกขา ที่ประเมินโดยครูภูมิปัญญาไทย ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยระหว่าง และหลังเรียน การประดิษฐ์พวงมาลัย ตามหลักไตรสิกขา

ผลสัมฤทธิ์	ค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ย
ระหว่างเรียน	85.09
หลังเรียน	93.85
ค่าประสิทธิภาพของคู่มือ	85.09 / 93.85

ตารางที่ 2 ค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียน มีค่าเท่ากับ 85.09 และค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน มีค่าเท่ากับ 93.85 แสดงว่าค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียน / หลังเรียน มีค่า 85.09 / 93.85 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80 / 80

3.2 ผู้เรียนนำหลักไตรสิกขา ไปใช้การดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม โดยมีผลการประเมินพฤติกรรมตามหลักไตรสิกขา ก่อน ระหว่างและหลังดำเนินกิจกรรม ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการประเมินพฤติกรรมผู้เรียนที่นำหลักไตรสิกขาไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ก่อน ระหว่างและหลังการจัดกิจกรรม

ที่	รายการประเมิน	คะแนนเฉลี่ยร้อยละ			เพิ่มขึ้น +1/ ลดลง -1
		ก่อนเรียน	ระหว่างเรียน	หลังเรียน	
ศีล					
1	ปฏิบัติตามกฎระเบียบ และข้อตกลงร่วมกัน	55.54	89.55	93.12	+1
2	พูดจา สุภาพ ไม่ใช้วาจาหยาบคาย	59.24	89.30	92.99	+1
3	ให้ความเคารพต่อครู ผู้ปกครอง เพื่อน	59.24	87.77	92.48	+1
สมาธิ					
4	ตั้งใจทำงานหรือกิจกรรม ไม่วอกแวก มีสมาธิ	50.32	89.30	94.52	+1
5	มีความอดทน ไม่ละทิ้งงานกลางคัน	51.46	89.68	95.03	+1
6	ทำงานต่อเนื่อง จนสำเร็จด้วยความตั้งใจ	50.45	89.55	94.78	+1
ปัญญา					
7	มีการไตร่ตรองก่อนตัดสินใจ ลงมือทำ	50.83	86.37	91.59	+1
8	แสดงเหตุผล /อธิบายความคิดของตนเองได้	53.50	87.26	90.57	+1
9	กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล	53.38	87.64	91.46	+1
10	สะท้อนสิ่งที่เรียนรู้และนำไปใช้ได้	52.10	88.79	90.32	+1
รวม		53.81	88.52	92.69	+1

จากตารางที่ 3 ผู้เรียนมีการดำเนินชีวิตตามหลักไตรสิกขา ในชีวิตประจำวัน หลังการจัดกิจกรรม สูงกว่าระหว่าง และก่อนการจัดกิจกรรม ในทุกรายการประเมิน โดยภาพรวม มีคะแนนพัฒนาการก่อน และหลังเรียน เพิ่มขึ้น 39.08 คิดเป็นร้อยละ 88.24 ของคะแนนเพิ่มสัมพัทธ์

3.3 การศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหาร คณะครู ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้เรียน ดังนี้

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจของผู้บริหาร คณะครู บุคลากร ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้เรียน ที่มีต่อการจัดกิจกรรม การประดิษฐ์ “พวงมาลัยहरषा ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง”

ที่	รายการประเมิน	คะแนนเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
ด้านการจัดกิจกรรม				
1	ความชัดเจนของวัตถุประสงค์กิจกรรม	4.72	0.53	มากที่สุด
2	ความเหมาะสมของรูปแบบกิจกรรม	4.63	0.54	มากที่สุด
3	การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย	4.66	0.52	มากที่สุด
4	บรรยากาศการจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	4.63	0.53	มากที่สุด
5	ความพร้อมของสถานที่ / อุปกรณ์ที่ใช้	4.56	0.54	มากที่สุด
ด้านผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรม				
6	นักเรียนมีความสุข และมีส่วนร่วมกับการกิจกรรม	4.65	0.48	มากที่สุด
7	นักเรียนแสดงออกถึงศีล สมาธิ ปัญญา	4.69	0.51	มากที่สุด
8	กิจกรรมส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์	4.67	0.49	มากที่สุด
9	เกิดความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ชุมชน	4.68	0.53	มากที่สุด
10	กิจกรรมมีคุณค่าทางวัฒนธรรมและจิตใจ	4.59	0.53	มากที่สุด
ความพึงพอใจโดยรวม				
11	ความพึงพอใจต่อกิจกรรมโดยรวม	4.76	0.43	มากที่สุด
12	ควรดำเนินกิจกรรมนี้ต่อไปอย่างต่อเนื่อง	4.84	0.38	มากที่สุด
รวม		4.67	0.30	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 ผู้บริหาร คณะครู บุคลากร ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เรียน มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรม อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการประเมิน มีค่าเฉลี่ยรวม 4.67 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 0.30

การอภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาและวิเคราะห์บริบทของโรงเรียนวัดหงส์รัตนาราม พบว่า โรงเรียนตั้งอยู่ในพื้นที่ของวัดหงส์รัตนาราม ราชวรวิหาร เหมาะสมต่อการส่งเสริมคุณธรรม และบูรณาการการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง โดยเชื่อมโยงหลักไตรสิกขาผ่านการประดิษฐ์พวงมาลัย เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนจากภายในอย่างยั่งยืน ได้แก่ ศีล การปฏิบัติตามกติกาของห้องเรียน สมาธิ ความพยายาม ในการทำงานจนสำเร็จ ปัญญาจากการวางแผน อธิบายผลงาน และการสะท้อนคุณค่า สอดคล้องกับผู้วิจัยที่เห็นว่า กิจกรรมพวงมาลัยहरषา

มีลักษณะเด่นที่สามารถพัฒนาหลักไตรสิกขาได้ครบทุกด้าน กล่าวคือ การร้อยพวงมาลัยต้องอาศัยความมีระเบียบ วินัย และความรับผิดชอบ อันเป็นการฝึกศีล ต้องอาศัยความตั้งใจ ความละเอียดรอบคอบ และความอดทน อันเป็นการฝึกสมาธิ ต้องอาศัยการคิดวางแผน การแก้ปัญหา และการสร้างสรรค์ผลงาน อันเป็นการพัฒนาปัญญา จึงนับเป็นกิจกรรมที่สามารถแปลงหลักธรรมเชิงนามธรรมให้กลายเป็นพฤติกรรมที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การประดิษฐ์พวงมาลัยสามารถส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และคุณธรรม รวมทั้งสามารถบูรณาการกับหลักไตรสิกขาได้อย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560; มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2562ก)

2. การพัฒนาคู่มือการพัฒนาผู้เรียน ด้วยนวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ “พวงมาลัยहरษา ไตรสิกขา สร้างการเปลี่ยนแปลง” ของโรงเรียนวัดหงส์รัตนาราม เสร็จสมบูรณ์ ประกอบด้วย 1) แนวทางการจัดกิจกรรมการประดิษฐ์ พวงมาลัยในแต่ละระดับชั้น และ 2) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผู้เรียน โดยมีผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือ ฯ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวม 4.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.61 ถือว่าคู่มือ ฯ ดังกล่าว เป็นนวัตกรรมที่จัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน ตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่า จุดเด่นสำคัญของกิจกรรมพวงมาลัยहरษา คือ การบูรณาการแนวคิด Experiential Learning และ Spiral Curriculum เข้าด้วยกันอย่างเป็นรูปธรรม กล่าวคือ ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงตามแนวคิดของ Kolb ขณะเดียวกันก็ได้รับการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะอย่างต่อเนื่องตามแนวคิดของ Bruner ผ่านการฝึกฝนซ้ำ การสะท้อนคิด และการต่อยอดประสบการณ์เดิมสู่การเรียนรู้ที่ซับซ้อนมากขึ้น ส่งผลต่อการพัฒนาสมาธิ ความอดทน ความรับผิดชอบ ความคิดสร้างสรรค์ การกำกับตนเอง และการตระหนักรู้ในคุณค่าของวัฒนธรรมไทย สอดคล้องกับแนวคิดหลักสูตรแบบเกลียวความรู้ (Spiral Curriculum) ของ Bruner (1960) ที่เสนอว่า ผู้เรียนควรได้รับการเรียนรู้เรื่องเดิมอย่างต่อเนื่อง โดยเพิ่มระดับความซับซ้อนของเนื้อหาและทักษะตามศักยภาพของผู้เรียน กิจกรรมพวงมาลัยहरษาของโรงเรียนวัดหงส์รัตนาราม แต่เป็นการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ฝึกซ้ำและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่การเรียนรู้พื้นฐาน การร้อยพวงมาลัยแบบง่าย การพัฒนาความประณีตและความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนการนำเสนอผลงานและถ่ายทอดองค์ความรู้ให้ผู้อื่น ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะเดิมในระดับที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องซึ่งมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ จากบริบทจริงของชุมชน โดยอาศัยทรัพยากร ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นฐานในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

3. ผลการประเมินการใช้คู่มือการพัฒนาผู้เรียนด้วยนวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ “พวงมาลัยहरษา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง” ของโรงเรียนวัดหงส์รัตนาราม พบว่า 1) ผลการประเมินพฤติกรรมผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา โดยใช้กิจกรรมการประดิษฐ์พวงมาลัย มีค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 4 ครั้ง และหลังประดิษฐ์พวงมาลัย ตามหลักไตรสิกขา ที่ประเมินโดยครูภูมิปัญญาไทย พบว่า ค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียน มีค่าเท่ากับ 85.09 และค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน มีค่าเท่ากับ 93.85 แสดงว่าค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียน / หลังเรียน มีค่า 85.09 / 93.85 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80 / 80

2) ผู้เรียนนำหลักไตรสิกขา ไปใช้การดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม โดยมีผลการประเมินพฤติกรรมตามหลักไตรสิกขา ก่อน ระหว่างและหลังดำเนินกิจกรรม พบว่า ผู้เรียนมีการดำเนินชีวิตตามหลักไตรสิกขา ในชีวิตประจำวัน หลังการจัดกิจกรรม สูงกว่าระหว่าง และก่อนการจัดกิจกรรมในทุกรายการประเมิน และ 3) การศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหาร คณะครู ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้เรียน พบว่า ผู้บริหาร คณะครู บุคลากร ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เรียน มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกรายการประเมิน ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้กิจกรรมดังกล่าว ประสบความสำเร็จ คือ การออกแบบกิจกรรมที่เชื่อมโยง “หลักธรรม” เข้ากับ “การปฏิบัติจริง” อย่างเป็นรูปธรรม การลงมือปฏิบัติจริง ในทุกขั้นตอนของการประดิษฐ์พวงมาลัย ต้องอาศัยความอดทน ความละเอียดรอบคอบ ความรับผิดชอบ และความเพียรพยายาม จึงทำให้ผู้เรียนสามารถซึมซับคุณธรรมและพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้อย่างเป็นธรรมชาติ สอดคล้องกับหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรม จิตใจ และสติปัญญา (บรรเจอดพร รัตนพันธุ์, 2547; มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2562) รวมทั้งการมีส่วนร่วมของ “บ้าน วัด โรงเรียน” เป็นฐานในการจัดการศึกษา เพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และปลูกฝังค่านิยมที่ร่วมกัน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยในครั้งนี้ โรงเรียนวัดหงส์รัตนาราม ได้คู่มือการพัฒนาผู้เรียน ด้วยนวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ “พวงมาลัยहरสา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง” ซึ่งเป็นนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น งานศิลปวัฒนธรรม และหลักไตรสิกขา เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านสมาธิ คุณธรรม และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนที่เชื่อมโยง “คุณธรรม – ศิลปะ – การคิด” ฝึกทั้งสมาธิ ความคิดสร้างสรรค์ และการแสดงออกอย่างมีคุณธรรม ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ ALERT MODEL และใช้วงจร PDCA อย่างเป็นระบบ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 นวัตกรรม “พวงมาลัยहरสา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง”

สรุป

คู่มือการพัฒนาผู้เรียน ด้วยนวัตกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ “พวงมาลัยहरษา ไตรสิกขาสร้างการเปลี่ยนแปลง” ถือเป็นนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงคุณธรรมที่ลงมือทำได้จริง และสะท้อนคุณค่าภายในของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีวัดหงส์รัตนาราม ราชวรวิหาร เป็นแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ที่เชื่อมโยงธรรมะกับชีวิตประจำวันของผู้เรียนอย่างเป็นธรรมชาติ ดังสรุปได้ดังนี้ ศิล เรียนรู้ภาคการทำงานร่วมกัน การเคารพผู้อื่น รักษาความสะอาด และระเบียบขณะทำงาน สมาธิ ลงมือประดิษฐ์พวงมาลัยด้วยความตั้งใจ ใจจดจ่อ ประณีต ปัญญา บอกเล่าเรื่องราวการประดิษฐ์พวงมาลัย สะท้อนคิดการทำงาน และอธิบายความเชื่อมโยงกับคุณธรรม ทั้งนี้นวัตกรรมดังกล่าวยังสามารถพัฒนาต่อยอดสู่การสร้างหลักสูตรสถานศึกษา กิจกรรมชุมนุม โครงการคุณธรรม การพัฒนาทักษะอาชีพ และการส่งเสริม Soft Skills ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม ภาวะผู้นำ นอกจากนี้ยังพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีสมรรถนะการจัดการตนเองสูงขึ้น มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคงและมีคุณธรรมตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ขณะเดียวกันสถานศึกษาจะมีรูปแบบการพัฒนาผู้เรียนที่ชัดเจนเป็นระบบ สามารถขยายผลสู่สถานศึกษาอื่นได้ อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษา ทั้งในด้านคุณภาพผู้เรียน ครู การบริหารจัดการ และชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกันต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. การจัดกิจกรรมควรมีความต่อเนื่อง และหลากหลาย เพื่อให้เกิดพัฒนาการในระยะยาว โดยสามารถบูรณาการกับสาระวิชาอื่น เช่น ภาษาไทย ศิลปะ หรือหน้าที่พลเมือง
2. ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ปกครอง โดยเชิญชวนเข้าร่วมกิจกรรม เช่น การประดิษฐ์พวงมาลัยร่วมกับผู้เรียน เพื่อสร้างความเชื่อมโยงระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน (บวร)

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

นำกิจกรรมเข้าบรรจุในหลักสูตรสถานศึกษา ภายใต้กลุ่มคุณธรรม จริยธรรม หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่นในหัวข้อ “ไตรสิกขาเพื่อชีวิต” หรือ “งานประดิษฐ์สร้างสมาธิ”

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม. โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. กระทรวงศึกษาธิการ.
- บรรเจอดพร รัตนพันธุ์. (2547). ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ. อุษาการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2562). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยาย. พลิจัมม์.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2562ก). การศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์และการพัฒนาผู้เรียน
ตามหลักไตรสิกขา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2562ข). โรงเรียนวิถีพุทธ: นวัตกรรมการศึกษาเพื่อความเป็น
มนุษย์ที่สมบูรณ์. ส่วนวางแผนและพัฒนาการอบรม สำนักงานพระสอนศีลธรรม และหลักสูตรพุทธ
บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). แนวทางการใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นเพื่อพัฒนาผู้เรียน.
พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). คู่มือการส่งเสริมคุณธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาในสถานศึกษา.
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- Bruner, J. S. (1960). *The process of education*. Harvard University Press.
- Dewey, J. (1938). *Experience and education*. Macmillan.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*.
Prentice-Hall.